

EURÓPAI PARLAMENT

2009 - 2014

Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság

2011/2069(INI)

11.7.2012

JELENTÉSTERVEZET

az alapvető jogok helyzetéről az Európai Unióban (2010–2011)
(2011/2069(INI))

Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság

Előadó: Monika Flašíková Beňová

PR_INI

TARTALOM

Oldal

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY3

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLLÁSFOGLALÁSÁRA IRÁNYULÓ INDÍTVÁNY

az alapvető jogok helyzetéről az Európai Unióban (2010–2011)

(2011/2069(INI))

Az Európai Parlament,

- tekintettel az Európai Unióról szóló szerződés preambuluma, nevezetesen a második, negyedik, ötödik, hatodik és hetedik francia bekezdéseire,
- tekintettel az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkére, 3. cikke (3) albekezdésének második francia bekezdésére, valamint 6. és 7. cikkére,
- tekintettel az Európai Unió 2000. december 7-i, 2007. december 12-én Strasbourgban kihirdetett Alapjogi Chartájára („a Charta”),
- tekintettel az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló európai egyezményre (EJEE),
- tekintettel az Unióban az Európai Unió Alapjogi Chartájának alkalmazásáról szóló 2010. és 2011. évi bizottsági jelentésekre (COM(2011) 0160 és COM(2012) 0169),
- tekintettel az uniós polgárságról szóló, „Az uniós polgárok jogainak érvényesítése előtt álló akadályok lebontása” című 2010. évi jelentésről szóló bizottsági közleményre (COM(2010) 0603),
- tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájának hatékony végrehajtására irányuló bizottsági stratégiára (COM(2010) 0573) és az alapvető jogoknak a bizottsági hatásvizsgálatok végzése során történő figyelembevételére vonatkozó gyakorlati útmutatásra (SEC(2011) 0567),
- tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájának végrehajtására irányuló tanácsi intézkedésekről és kezdeményezésekről szóló, 2011. május 23-án az Általános Ügyek Tanácsának 3092. brüsszeli ülésén elfogadott tanácsi következtetésekre és a Tanács előkészítő szerveinek az alapvető jogoknak való megfelelés szempontjából történő vizsgálatához szükséges módszertani lépésekről szóló tanácsi iránymutatásra¹,
- tekintettel az ENSZ valamennyi tagállam által aláírt, emberi jogokról szóló egyezményeire, az Európa Tanács egyezményeire és ajánlásaira, valamint a szakosodott ellenőrző és igazságügyi hatóságok határozataira, iránymutatásaira és ítéleteire,
- tekintettel az Európai Unió Bírósága (EUB), valamint az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) határozataira és ítélkezési gyakorlatára,
- tekintettel a nemzeti alkotmánybíróságok ítélkezési gyakorlatára, amely az Alapjogi Chartát a nemzeti jog értelmezésekor is hivatkozási alappal tekinti,

¹ A 2011. május 18-i 10140/11. sz. tanácsi dokumentum.

- tekintettel az Európa Tanács szervei által készített jelentésekre, különösen a Parlamenti Közgyűlés és az emberi jogi biztos által az emberi jogok helyzetéről készített jelentésekre,
- tekintettel a stockholmi programra (A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa),
- tekintettel az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) tevékenységére, éves jelentéseire és tanulmányaira,
- tekintettel nem kormányzati szervezetek emberi jogokról szóló jelentéseire és tanulmányaira,
- tekintettel az alapvető jogokról és emberi jogokról szóló állásfoglalásaira, különösen „Az alapvető jogok helyzete az Európai Unióban (2009) – A Lisszaboni Szerződés hatálybalépését követő hatékony végrehajtás” című, 2010. december 15-i állásfoglalásra¹,
- tekintettel eljárási szabályzata 48. cikkére,
- tekintettel az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság jelentésére, valamint a Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság és a Petíciós Bizottság véleményére (A7–0000/2012),

A. mivel az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 2. cikke értelmében az Unió az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a szolidaritás, a jogállamiság, valamint az emberi jogok tiszteletben tartásának oszthatatlan és egyetemes értékösszességén alapul, és így az Európai Unió területén élő valamennyi személyre, többek között a kisebbségekhez tartozó személyekre is vonatkozik;

B. mivel az EUSZ 6. cikkének (3) bekezdése megerősíti, hogy az EJE-ben garantált és a tagállamok közös alkotmányos hagyományából következő alapvető jogok az Unió jogának általános alapelveit képezik,

C. mivel a Lisszaboni Szerződés hatálybalépésével a Charta az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint az uniós jog végrehajtása tekintetében a tagállamok számára is kötelező erejűvé vált;

D. mivel a tagjelölt országokra vonatkozó, a koppenhágai kritériumok szerinti követelmények az EUSZ 2. cikke értelmében a csatlakozást követően is alkalmazandók a tagállamokra, és mivel ennek fényében valamennyi tagállam esetében folyamatosan vizsgálni kell, hogy továbbra is megfelelnek-e az alapvető jogok, a demokratikus intézmények és a jogállamiság tiszteletben tartásával kapcsolatos alapvető uniós értékeknek;

Általános ajánlások

1. noha üdvözli a Bizottság annak biztosítására irányuló lépéseit, hogy a jogalkotási javaslatok megfeleljenek a Chartának, megjegyzi, hogy ezért a következőkben is igen sokat kell tenni, mivel továbbra is születnek olyan javaslatok, amelyek egyáltalán nem vagy nem megfelelően veszik figyelembe a javasolt intézkedések alapvető jogokra

¹ Elfogadott szövegek, P7_TA(2010)0483.

gyakorolt hatását; sürgeti a Bizottságot, hogy tegyen konkrét lépéseket a javaslati Chartának való megfelelésének hatékonyabb ellenőrzésére;

2. sürgeti a Bizottságot, hogy gondoskodjon arról, hogy az uniós jog végrehajtásáról szóló bizottsági értékelő jelentések, valamint az uniós jog alkalmazásának nyomon követéséről szóló éves bizottsági jelentések következetesen figyelembe vegyék az uniós jogszabályok és azok tagállami végrehajtása által az alapvető jogokra gyakorolt hatást;
3. felhívja a Tanácsot, hogy biztosítsa az arra irányuló kötelezettségvállalásának hatékony végrehajtását, amelynek értelmében ellenőrzi, hogy a bizottsági javaslatok általa javasolt módosításai és a saját kezdeményezésére előterjesztett javaslatok megfelelnek-e a Chartának;
4. felhívja a figyelmet arra, hogy az Európai Parlamentnek is meg kell erősítenie és ezáltal következetesebbé kell tennie a jogalkotási folyamat során vizsgált jogalkotási javaslatokkal és módosításokkal összefüggő, alapvető jogokra vonatkozó független hatásvizsgálatát;
5. Sajnálatát fejezi ki a következők miatt:
 - az európai polgárok alapvető jogait és érdekeit érintő esetekben nincs átlátható párbeszéd a Bizottság és a tagállamok között; úgy véli, hogy az uniós jog átültetése terén az átláthatóság ilyen hiánya rendkívüli károkat okozhat más uniós tagállamoknak, az uniós polgároknak és a többi intézménynek, különösen akkor, amikor a polgárok szociális és gazdasági jogai forognak kockán;
 - az átláthatóság hiánya az uniós szerveken belül, ami megnehezíti annak pontos értékelését, hogy azok eleget tesznek-e az átláthatóság, a jó közigazgatás, az adatvédelem és a megkülönböztetésmentesség, valamint a szükségesség és az arányosság elveinek;
6. sajnálatosnak tartja az Uniónak az EJEE-hez történő csatlakozását érintő késéseket és az – elsősorban egyes tagállamok által – elé gördített akadályokat, és szorgalmazza, hogy a Bizottság zárja le az eljárást;
7. emlékeztet a Bizottság azon kötelezettségvállalására, amelynek értelmében a Bizottság kiemelten fogja kezelni az elvi kérdéseket érintő jogsértéseket, valamint azokat, amelyek különösen súlyos kedvezőtlen következményekkel járnak a polgárok számára¹;
8. sajnálatosnak tartja az alapvető jogok megsértésének egyes konkrét tagállami eseteiben tapasztalt erélytelen bizottsági fellépést, és felhívja a Bizottságot, hogy a tagállamokkal tárgyalás útján történő megegyezésre irányuló törekvések helyett gondoskodjon arról, hogy a jogsértési eljárások biztosítsák az emberi jogok hatékony védelmét;
9. ennél fogva felhívja a Bizottságot, hogy az EUSZ 7. cikkének és az EUMSZ 258. cikkének rendelkezéseire építve dolgozzon ki részletes javaslatot egy ellenőrző mechanizmusra és korai előrejelző rendszerre vonatkozóan;

¹ COM(2010) 573.

10. ismét felhívja a Bizottságot, hogy – a Lisszaboni Szerződéssel és a Chartával összhangban – a 2014. december 1-jei határidő előtt mielőbb vizsgálja felül a rendőrségi és büntetőügyekkel kapcsolatos uniós vívmányokat;
11. az EUMSZ 70. cikkének megfelelően a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térségéhez kapcsolódó politikák parlamenti értékelésére hív fel, amelynek érdekében állandó kapcsolatot kell kialakítani az Európai Parlament LIBE bizottsága és a nemzeti parlamentek alapvető jogokkal foglalkozó bizottságai között, hogy lehetővé váljon a vonatkozó uniós és nemzeti jogszabályok vizsgálata;
12. felhívja a tagállamokat, hogy – az eddigiekkel ellentétben – megfelelően teljesítsék a nemzetközi jog szerinti, arra irányuló kötelezettségüket, hogy a CIA terrorizmusellenes programjával folytatott együttműködés során elkövetett súlyos emberi jogi visszaéléseket kivizsgálják és teljes mértékű jogorvoslatot biztosítsanak az áldozatok számára;
13. Elfogadhatatlannak tartja, hogy:
 - az Európai Unió egyetlen közvetlenül megválasztott intézményeként és a legtöbb uniós szakpolitika társjogalkotójaként az Európai Parlament nem kapott engedélyt a FRA többéves keretében foglalt tematikus területek meghatározására;
 - a rendes uniós szakpolitikává avatott, büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés, valamint a Charta alapvető elemeit képező szociális és gazdasági jogok továbbra sem szerepelnek a FRA megbízatásában; felkéri a Tanácsot, hogy az említett kérdéseket emelje be a FRA következő többéves keretébe;
14. aggasztónak tartja az egyes tagállamok számára a részvétel megtagadására biztosított lehetőséget, ez ugyanis érintheti állampolgáraik jogait, akik így a többi uniós polgárnál fokozottabban ki vannak téve a hátrányos megkülönböztetésnek;

Megkülönböztetés

15. hangsúlyozza, hogy az emberi méltóság és a törvény előtti egyenlőség elve a demokratikus társadalom alapja; érthetetlennek tartja a hátrányos megkülönböztetés minden, többek között a valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló formájával szembeni átfogó védelem kiterjesztéséről szóló horizontális irányelvre irányuló bizottsági javaslattal kapcsolatos tanácsi tárgyalások jelenlegi felfüggesztését;
16. felhívja a tagállamokat, hogy hozzanak létre olyan panasztételi eljárásokat, amelyek biztosítják, hogy a többszörös hátrányos megkülönböztetést elszenvedők a diszkrimináció több formájára vonatkozóan egyetlen panaszt nyújthassanak be; úgy véli, hogy támogatni kell az emberi jogokat védelmezők tevékenységét és a társadalom peremére szorult személyek és közösségek közös fellépéseinek megvalósítását;

A kisebbségekhez tartozó személyek védelme

17. hangsúlyozza, hogy rendezni kell a tagállamok területén állandó lakóhellyel rendelkező hontalan személyek helyzetét, és felhívja az érintett tagállamokat a vonatkozó ENSZ-

egyezmények ratifikálására;

18. kiemeli, hogy az uniós jog végrehajtásában mutatkozó eltérések és az összetett igazgatási eljárások miatt egyes csoportokat hátrányos megkülönböztetés ér a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joguk gyakorlása során felmerülő akadályok formájában; felhívja a Bizottságot, hogy indítson jogsértési eljárást a 2004/38/EK irányelvet megsértő tagállamok ellen;
19. felhívja a Bizottságot, hogy értékelje a nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszerének kézzelfogható eredményeit, valamint az egyes tagállamokban tett előrelépést;
20. felhívja a tagállamokat, hogy integrált szakpolitikáknak a roma lakosság képviselőivel közösen történő kidolgozása és utóbbiak teljes körű bevonásának biztosítása, valamint a rendelkezésre álló uniós pénzügyi források maradéktalan felhasználása révén hatékonyan lépjenek fel a romák kirekesztése ellen;

Esélyegyenlőség

21. sajnálatosnak tartja az uniós és nemzeti kezdeményezések mérsékelt hatását a nemek közötti egyenlőtlenség területén, különösen a foglalkoztatással összefüggésben;
22. sürgeti az EU-t és a tagállamokat, hogy fokozzák a férfiak és nők közötti egyenlőségről szóló, 2011–2020 közötti időszakra vonatkozó európai paktum célkitűzéseinek elérésére irányuló erőfeszítéseiket, és hozzanak intézkedéseket a nemek közötti bérszakadéknak, a munkahelyi szegregációnak és a nők elleni erőszak valamennyi formájának kezelésére;

Szexuális irányultság és nemi identitás

23. felhívja a tagállamokat, hogy vegyék nyilvántartásba és vizsgálják ki a lesbikus, meleg, biszexuális és transznemű (LMBT) személyek ellen elkövetett, gyűlölet által motivált bűncselekményeket, és fogadjanak el a szexuális irányultságon és a nemi identitáson alapuló gyűlöletkeltést tiltó büntetőjogi jogszabályokat;
24. felhívja a Bizottságot, hogy terjesszen elő javaslatot a rasszizmus és az idegengyűlölet egyes formái és megnyilvánulásai elleni, büntetőjogi eszközökkel történő küzdelemről szóló tanácsi kerethatározat átdolgozására, amelynek értelmében az az előítéletes bűncselekmények más, többek között a szexuális irányultságon, nemi identitáson vagy nemi önkifejezésen alapuló formáit is magában foglalná;
25. felhívja a tagállamokat, hogy fogadják el az LMBT személyek és az azonos nemű párok elleni, szexuális orientáción vagy nemi identitáson alapuló megkülönböztetés kezelésére vonatkozó nemzeti jogszabályi keretet, és sürgeti, hogy gondoskodjanak a meglévő uniós jogi keretnek és az Európai Unió Bírósága ítélkezési gyakorlatának a hatékony végrehajtásáról;
26. felhívja azokat a tagállamokat, amelyek már elfogadtak azonos neműek partnerségére vonatkozó jogszabályokat, hogy ismerjék el a más tagállamok által elfogadott hasonló hatályú rendelkezéseket;

27. úgy véli, hogy az LMBT személyek alapvető jogai nagyobb valószínűséggel érvényesülnek, ha ők is hozzáférhetnek az olyan jogintézményekhez, mint az együttélés, a bejelentett élettársi viszony vagy a házasság; üdvözli, hogy 16 tagállamban e jogintézmények már szabadon hozzáférhetők, és felszólítja a többi tagállamot, hogy ők is vegyék fontolóra ennek megvalósítását;

Fiatalok, idős és fogyatékkal élő személyek

28. felhívja a tagállamokat, hogy az Európai Unió Bíróságának az idős munkavállalók felvételével és elbocsátásával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatával összhangban küszöböljék ki a foglalkoztatás terén tapasztalható, életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetést;

29. felhívja a tagállamokat, hogy biztosítsák a fiatal munkavállalók, különösen a gazdasági válság által érintett fiatalok munkaerőpiacra történő belépését;

30. üdvözli azt a határozatot, hogy 2012-t az aktív idős kor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évévé nyilvánították; felhívja a tagállamokat, hogy megfelelő szociális szolgáltatások, az idősekkel szembeni visszaélés elleni küzdelem, valamint – a lakásfelújítás és a megfizethető lakhatás támogatásával – a függetlenségük elősegítése révén javítsa az idősek életminőségét;

Adatvédelem

31. ismét megerősíti, hogy a személyes adatok feletti önrendelkezés joga és a magánélethez való jog az egyének személyiségének, emberi méltóságának és szabadságának alapköve;

32. hangsúlyozza, hogy az uniós adatvédelmi rendszer reformjának fokoznia kell az adatvédelmi jogok átláthatóságát és az azokkal kapcsolatos tudatosságot, valamint hatékonyabb jogorvoslatot és szankciókat kell biztosítania; hangsúlyozza, hogy a meglévő előírások enyhítése és a nemzeti hatáskörök, többek között az alkotmánybíróságok hatáskörének korlátozása elfogadhatatlan;

Bevándorlók és menekültek

33. felhívja a tagállamokat, hogy az Európai Unió Bírósága és az EJEB ítélkezési gyakorlatának megfelelően alakítsanak ki a menedékkérőkre vonatkozó szabályok jobb összehangolását célzó eljárást;

34. felhívja a tagállamokat, hogy fordítsanak kiemelt figyelmet a legális bevándorlással kapcsolatos hatékony politikákra, és ratifikálják a migráns munkavállalók és családtagjaik jogainak védelméről szóló nemzetközi egyezményt;

35. felhívja a tagállamokat, hogy a tervezett ütemben 2012 végéig gondoskodjanak a közös európai menekültügyi rendszer teljes körű létrehozásáról;

36. hangsúlyozza, hogy elkötelezett az Unió bel- és igazságügyi szervei, elsősorban az Europol, a Frontex, a Cepol, az Eurojust és a nagyméretű IT-rendszerek üzemeltetési igazgatását végző ügynökség teljes körű parlamenti ellenőrzésének biztosítása mellett;

felhívja ezeket az ügynökségeket, hogy tevékenységeikben erőteljesebben érvényesítsék az alapvető jogok szempontját;

37. határozottan bírálja a schengeni határellenőrzések visszaállítására irányuló javaslatokat, ez ugyanis aláásná az Unión belüli szabad mozgáshoz való jogot és a schengeni együttműködés megvalósulását;
38. hangsúlyozza egy olyan értékelő és ellenőrző mechanizmus jelentőségét, amelynek keretében meg lehetne győződni arról, hogy a schengeni vívmányokat az alapvető jogokat érintő elvekkkel összhangban alkalmazzák-e;

A gyermekek jogai

39. felhívja az Európai Unió intézményeit az olyan problémák hatékony kezelésére, mint például a gyermek (egyik vagy mindkét) szülő felügyeleti joga alóli kivétele, az eltűnt gyermekek, a gyermekek szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia, a kísérő nélküli migráns gyermekek védelme és az intézményben élő fogyatékos gyermekek helyzete;
40. üdvözli a Bizottság „Az EU gyermekjogi ütemterve” című dokumentumát, a gyermekek jogainak a bírósági eljárások során történő tiszteletben tartására és érvényesítésére irányuló bizottsági erőfeszítéseket, valamint azt, hogy a bűncselekmények sértetteiről szóló irányelv veszélyeztetett sértettként magasabb szintű védelmet biztosít a gyermekeknek;

A sértettek jogai és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés

41. sajnálatosnak tartja, hogy a saját tagállamuktól eltérő tagállamban élő uniós polgárok nem kapnak megfelelő tájékoztatást saját jogaikról, és sürgeti a tagállamokat tájékoztatási rendszerük tökéletesítésére;
42. hangsúlyozza, hogy ítéleteiben mind az EJEB, mind az Európai Unió Bírósága felhívta a figyelmet az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés előtt álló akadályokra, többek között a hosszadalmas eljárásokra, valamint a hatékony jogorvoslat és a tisztességes eljáráshoz való jog hiányára;
43. felhívja a tagállamokat a továbbra is fennálló korlátok, többek között az időkorlátok, a jogállás, a hosszadalmas eljárások, a jogi költségek és az eljárásbeli alakiságok kezelésére;

Állampolgárság

44. felhívja a Bizottságot, hogy az uniós polgárok egyes csoportjait indokolatlanul kedvezőtlen helyzetbe hozó eltérések meghatározása érdekében készítse összehasonlító tanulmányt a nemzeti és uniós szintű választási jogokról, és ahhoz mellékeljen a hátrányos megkülönböztetés leküzdésére irányuló megfelelő ajánlásokat;
45. felhívja a tagállamokat, hogy tájékoztató kampányok keretében tájékoztassák az uniós polgárokat szavazati, valamint a választásokon jelöltként való részvételi jogokról; az aktív uniós polgárság ösztönzése érdekében az európai választási eljárások szükséges

reformjának végrehajtására hív fel valamennyi tagállamban;

46. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalását az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak és a Bizottságnak, a tagállamok és a tagjelölt országok kormányainak és parlamentjeinek, az ENSZ-nek, az Európa Tanácsnak és az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetnek.